

Εισηγητής: Κωνσταντίνος Μπάλλος, Φιλολόγος

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΘΕΜΑΤΑ 2019

ΑΡΧΑΙΑ (ΓΝΩΣΤΟ) Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινὴν ποιητέον, φανερόν• τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. Νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτ' ἅπαντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν ποτερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἥθος• ἕκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν ποτερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττὰ (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινος)• περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἀσκήσιν αὐτῆς). Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον· ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον. Βάνουσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἀχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων ἢ τὴν διάνοιαν.

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. α. Να επιλέξετε την απάντηση που ανταποκρίνεται καλύτερα στο νόημα του αποσπάσματος:

- i. Σύμφωνα με την άποψη του Αριστοτέλη:
  - A) τα παιδιά πρέπει να τα μαθαίνουν όλα,
  - B) τα παιδιά πρέπει να μαθαίνουν μόνο τα χρήσιμα,
  - Γ) τα παιδιά πρέπει να μαθαίνουν από τα χρήσιμα τα πιο απαραίτητα

- ii. Ευτελές έργο ονομάζεται:
  - A) αυτό που οδηγεί στην αρετή,
  - B) αυτό που παρεμποδίζει από την αρετή,
  - Γ) αυτό που ταιριάζει σε ελεύθερους ανθρώπους

(μονάδες 4)

β. Γιατί διίστανται οι απόψεις για το περιεχόμενο των σπουδών που οδηγούν στην αρετή;

(μονάδες 6)

(μονάδες 10)

2. Σε ένα έργο πολιτικής θεωρίας ο Αριστοτέλης το βρήκε φυσικό και αυτονόητο να συζητήσει θέματα παιδείας και εκπαίδευσης, και μάλιστα πολύ συγκεκριμένα, όπως είναι ο στόχος της εκπαίδευσης, ο δημόσιος ή ιδιωτικός χαρακτήρας της, η διδακτέα ύλη, κ.τ.λ. Συμμερίζεσαι κι εσύ τη στάση αυτή του Αριστοτέλη; Δικαιολόγησε τη γνώμη σου.

(μονάδες 10)

3. Να αναλύσετε το περιεχόμενο της παρακάτω περιόδου: «**ἔκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ... ταῦτα κριτὰς τινας**)».

(μονάδες 10)

4. α. Να γράψετε ένα αντώνυμο στην αρχαία ελληνική για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: **κοινήν, φανερόν, νέους, χρήσιμα, εὐλόγως, μετέχοντα.**

(μονάδες 5)

β. Να δώσετε την ετυμολογία των παρακάτω λέξεων του κειμένου:

νομοθετητέον, ἀμφισβητεῖται, χρήσιμα, φανερόν, διάνοιαν.

(μονάδες 5)

(μονάδες 10)

5. Να χαρακτηρίσετε ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ) τις παρακάτω προτάσεις.

1. Ο Αριστοτέλης κατέληξε να διακρίνει τις ανθρώπινες αρετές σε ηθικές και ψυχικές.
2. Εκείνο που είχε σημασία για τον αρχαίο Έλληνα ήταν ότι με την απόκτηση των αρετών (ή με τη μη απόκτησή τους) θα λειτουργούσε τελικά με έναν συγκεκριμένο τρόπο μέσα στην πόλη του: σωστόν ή λανθασμένο.
3. Η ηθική φιλοσοφία είναι στην πραγματικότητα μέρος της κοινωνικής φιλοσοφίας.
4. Η αρχαία ελληνική λέξη «πόλις» είχε την ίδια σημασία που έχει η δική μας λέξη "πόλη".
5. Ως όλον η πόλις - κράτος αποτελείται από όμοια μεταξύ τους στοιχεία

(μονάδες 10)

6. Να συγκρίνετε το παραπάνω κείμενο του Αριστοτέλη με τα παρακάτω παράλληλα χωρία ως προς το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού συστήματος που προτείνεται:

A. Αριστοτέλους, Ηθικά Νικομάχεια

[...] Και με έναν λόγο λοιπόν από όμοιες ενέργειες διαμορφώνονται τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα μας. Γι' αυτό πρέπει να προσδίδουμε μια ορισμένη ποιότητα στις ενέργειές μας• γιατί σύμφωνα με τις διαφορές αυτών διαμορφώνονται και τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα μας. Δεν έχει λοιπόν μικρή σημασία το να αποκτούμε συνήθειες με τον ένα ή τον άλλο τρόπο από την πιο μικρή μας ηλικία, αλλά έχει πάρα πολύ μεγάλη σημασία ή μάλλον σημαίνει το παν.

B. Πλάτωνος, Πρωταγόρας

[...] Στην πραγματικότητα, αρχίζουν από την παιδική ηλικία να διδάσκουν και να νοουθετούν, συνεχίζοντας για όλη τη ζωή. Αμέσως μόλις αρχίσει να καταλαβαίνει ένα παιδί τι του λένε, και η παραμάνα του και η μητέρα του και ο παιδαγωγός του και ο ίδιος ο πατέρας του αγωνίζονται γι' αυτό το πράγμα, για το πώς δηλαδή θα βελτιωθεί το αγόρι, διδάσκοντάς το για κάθε του πράξη και για κάθε του λόγο και εξηγώντας του ότι αυτό είναι δίκαιο και το άλλο άδικο, και ότι αυτό είναι καλό και το άλλο αισχρό, και αυτό όσιο και εκείνο ανόσιο, και ότι αυτά πρέπει να τα κάνεις και αυτά να μην τα κάνεις. Κι όταν ακούει με τη θέλησή του, πάει καλά. Εάν όμως δεν υπακούει, τότε, με τις απειλές και τα χτυπήματα το "ισιώνουν", σαν δέντρο που λυγίζει και γέρνει. Κι ύστερα, όταν το στέλνουν στους δασκάλους, δίνουν εντολή να επιμεληθεί ο δάσκαλος περισσότερο την εύκοσμία των παιδιών, παρά τα γράμματα και τη μουσική. Και οι δάσκαλοι άλλωστε γι' αυτό φροντίζουν κυρίως. Και μόλις τα αγόρια μάθουν τα γράμματα και είναι σε θέση στο εξής να καταλάβουν ένα γραπτό κείμενο, όπως μέχρι τώρα καταλάβαιναν τον προφορικό λόγο, τα βάζουν, καθισμένα στα θρανία τους, να διαβάζουν δυνατά τα ποιήματα των μεγάλων ποιητών και τα αναγκάζουν να μάθουν απέξω αυτά τα έργα, στα οποία υπάρχουν πολλές συμβουλές, αλλά και αναλύσεις για τα πράγματα, και ἔπαινοι και ἐγκώμια για τους αρχαίους ἥρωες, προκειμένου το αγόρι να θελήσει να τους μιμηθεί και να έχει διάθεση να γίνει παρόμοιος. [...]

(μονάδες 10)